

Jak si dělníci postavili Jarov

31.07.2026

Toto je příběh pražské bytové vzpoury, kdy si místní lidé postavili vlastní čtvrť. Pojmenovali ji Jarov.

Těsně před první světovou válkou se nájmy v Praze šplhaly do výšin. Běžní lidé si je nemohli dovolit. Tehdy se skupina žižkovských dělníků rozhodla pro revoluční krok — založili vlastní bytové družstvo. Tak začal příběh kolonie Jarov nad Vítkovem, jednoho z nejambicióznějších družstevních projektů předválečné Prahy.

Dělníků-zakladatelů bylo pouhých třiadvacet. Zvolili si vedení a pustili se do prvního nejdůležitějšího úkolu — získat pozemek. Oslovili několik majitelů pozemků v okolí Žižkova. Nakonec si pláclí s ďáblickým statkářem Batisou. Ten jim v katastru Hrdlořez a Strašnic slíbil 25 tisíc sáhů čtverečních (přibližně 90 tisíc m²), jeden sáh se prodával po pěti korunách, což na dnešní měnu činí zhruba 300 korun. Družstvo si okamžitě sehnalo úvěr u Vinohradské záložny, brzy ovšem na staly první komplikace — boj s úředníky. Úřady vracely stanovy, měnily podmínky, zkracovaly či natahovaly lhůty, regulace pozemků přerostla ve vleklý spor. Město Praha například přepracovalo regulační plán tak, že družstvu „na ulice a sady“ vyčlenila téměř polovinu z celého pozemku. Družstevníci na to kývli, aby projekt mohl pokračovat. Přišly ale i neshody uvnitř družstva. Nejdříve se změnilo vedení a poté i sídlo. Družstvo původně sídlilo, jak bylo tehdy u mnoha spolků zvykem, v hospodě. Nejdříve v lokále U Prokopa Malého v tehdejší Harantově ulici vedoucí od dnešního Komenského náměstí směrem k Roháčově, nové sídlo a místo schůzek se pak přesunulo do Jeseniovy ulice do hostince U Jelena.

Přes veškeré problémy se za rok a půl od založení družstva konečně koplo do země, stalo se tak ve středu 8. května 1912. Byla to velká událost. Sešel se „tábor lidu“, jak se tehdy masovým shromážděním pod širým nebem říkalo, stovky lidí se přišly podívat, zda se odvážný projekt podaří. Tempo výstavby bylo neuvěřitelné — první dvojdoměk stál už 31. května, tedy pouhých 23 dní po zahájení. Kromě domů muselo družstvo na Jarově vybudovat také infrastrukturu. Vodovod si členové zaplatili sami, včetně hydrantů, které po nich požadoval stát. Velký spor nastal s obcí Hrdlořezy — ta nutila družstvo ke stavbě chodníků, konkrétně chtěli písčité chodníky včetně rigolu, čili odvodňovacího žlábků. A chtěli i další úpravy. Zde zasáhly úřady Žižkova, které prohlásily, že Hrdlořezy nejsou město, takže nemají nárok vznášet tyto požadavky. Družstvu pak Žižkov nakázal vystavět chodníky 2,5 metru široké s mozaikovou dlažbou, přesto družstevníci z vlastních peněz vybudovali i rigoly, aby se stavba nezdržovala.

V srpnu bylo zkolaudováno prvních 8 domků. Kolonie vznikla v době, kdy neplatily jednotné stavební normy a v místě ještě neexistovala kanalizace. Některé problémy tak působí až komicky. Žumpy byly původně umístěny ve dvorech — jenže záhy vyšlo najevo, že fekální vůz tam neprojede. „Vyvážení jich bylo velice ztěžováno,“ stojí v brožuře z roku 1914. Byla sepsána tak podrobně, že zaznamenala každou cifru, každý halíř nebo i to, že dvorky byly dlážděné pálenými cihlami. Kolonie byla navržena jako zahradní město. Domky měly své zahrady a sady, některé i vlastní studny, ulice lemovala stromořadí. Právě stromy měl na starosti družstevní okrašlovací odbor, který prosadil výsadbu lip a javorů, upravoval také cesty a

zahrádky.

Rok 1913 se nesl ve znamení ochlazení stavebnictví v celé monarchii, což vyústilo v hospodářskou krizi. Banky začaly omezovat půjčky, úroky rostly a stavební firmy krachovaly. Družstvo muselo měnit stavitele, vyjednávat hypotéky, žádat o státní záruky. Přesto pokračovalo. „Všeobecná finanční tíseň silně ovlivnila fungování družstva,“ píše se v dokumentu s tím, že i přes obrovské problémy se práce družstva nezastavila.

Důkazem toho je projekt, který stojí dodnes. Kolonie Jarov nad Vítkovem je dnes nenápadnou, klidnou, ale živou součástí Prahy 3. V těchto dnech zde radnice připravila projekt nový. Pod cedule s názvy ulic přibýly nové informační tabule. Například v ulici Schöfflerova, které je pojmenovaná dle Josefa Schöfflera, jenž zemřel za první světové války, se lidé dozvědí, že to byl: „Typograf, jednatel představenstva Družstva pro stavbu dělnických bytů a rodinných domků se sídlem v Žižkově, založeného roku 1910. V roce 1912 byl proveden slavnostní výkop základů, na nichž postupně vyrostla kolonie rodinných domků Jarov nad Vítkovem. Prvními projektanty byli architekti Beneš Pešina a Antonín Lupíšek. Název ulice od roku 1925.“

Galerie

4 fotografie

